

KLIIMAMINISTEERIUM

Ülle Madise
Õiguskantsleri Kantselei

Teie 08.07.2024 nr 7-4/240513/2404044

Meie 01.08.2024 nr 8-2/24/3356-2

Püsielupaiga moodustamisest

Austatud Ülle Madise

Soovitasite oma kirjas looduskaitseliste omandipiirangute kehtestamisel koguda ja esitada loodusväärtuse kohta tõendid, mis on taasesitatavas vormis ning kontrollitavad. Palusite teada anda, kuidas kavatsete soovitusi täita.

Nõustusime juba oma 21.06.2024 kirjas nr 8-2/24/1990-3, et võimalike vastuolude vähendamiseks ja läbipaistvuse loomiseks on asjakohane seiremeetodeid täiendada. Andsime samas kirjas ka teada, et selleks alustasime koostöös Keskkonnaagentuuriga erinevate meetmete rakenduste analüüsi ja testimist, millega plaanime lõpule jõuda 2024. aasta jooksul. Kuulmisandmetele tuginemine on antud juhul rahvusvaheliselt tunnustatud ja rakendatav metoodika elupaiga tuvastamiseks ning selle sobivuse hindamiseks, kuid erinevaid täpsustavaid lähenemisi tõhusamaks seireks on mõistlik edasi arendada ja sobivuse korral kasutusele võtta. Uued võimalikud meetmed hõlmavad näiteks DNA analüüsi alalt kogutud materjalile, asukohta määravaid salvestustehnoloogiaid jm, mille saame tehnoloogilise ja metoodilise valmisoleku korral käiku võtta 2025. aastal toimuvatel seiretel. Kui uued meetmed on töökindlad ja õigustavad ennast hästi, siis täiendame ka I kaitsekategooria kakuliste seiremetoodikat, et edaspidi koguda soovitudele vastavalt tõendusandmeid kassikaku esinemisest alal. Seega oleme juba asunud nimetatud soovitusi täitma. Kuid ka praegu, kuigi seiremetoodika kohaselt ei ole helisalvestis nõutav, on salvestisi tehtud ja neid säilitatakse tõendina. Näiteks on konkreetse Kildemaa juhtumi puhul kassikaku elupaigast helisalvestis olemas. Kuna hetkel puuduvad konkreetset nõudet heli salvestavate seadmete kasutamise asukoha tõendamise kohta, siis ei vasta tõendid alati Teie kirjas toodule, nt võivad puududa koordinaadid.

Lisaks tõite oma kirjas välja, et püsielupaiga moodustamisel tuleb esmajärjekorras teha kindlaks, kas püsielupaiga moodustamise esmane eeldus ja ala kaitsmise eesmärk – kaitsealune liik – konkreetsel alal üldse elab ja tegutseb. Kui kaitsealune liik puudub, siis ei ole alust püsielupaika moodustada.

Kliimaministeerium selle seisukohaga nõustuda ei saa, kuna see ei ole vastavuses liikide ja elupaikade kaitseks ning soodsa seisundi tagamiseks vajalike teadmiste, tulemuslikkust näidanud praktikate ja kogemustega. Looduskaitseseaduse (edaspidi *LKS*) laiem eesmärk on tagada liikidele

nende arvukuse paranemise eesmärgil ka võimalus sobivaid elupaikasid taastasustada, kuid selleks on vajalik tagada sobiliku elupaiga säilimine, sh vajadusel ala kaitse alla võtmisega (§ 1 p 1, § 2, § 3 lg 2). Kohtupraktikas¹ on korduvalt kinnitamist leidnud, et LKS § 4 lõike 5 punkti 1 ei ole õige tõlgendada viisil, et püsielupaigaga saab tegemist olla üksnes siis ja senikaua, kui kaitsealune liik ala reaalselt kasutab, vaid püsielupaiga määratlemisel on oluline arvestada ka elupaigaga seotud kaitsealuse liigi eripära, nt kas liik kasutab vaheldumisi mitut elupaika ja taastasustab ka vanemaid elupaiku jne, mille puhul saab lähtuda asjaomase liigi kaitse tegevuskavast. Paljude liikide populatsioonidünaamika toimibki metapopulatsioonide tasandil – üheaegselt on liigi toimimiseks vajalikud nii asustatud kui asustamata sobivad elupaigad, mida peab olema piisavalt ja mille vahel peab saama toimida isendite levi ja alade asustamine/taastasustamine. Lisaks, kui kaitstava liigi arvukus on languses, siis ei olegi võimalik liigi esindajatel asustada kõiki elupaiku, kuid ajutine mitteasustamine ei vähenda elupaiga kvaliteeti. Kaitsealused liigid on enamasti väga spetsiifiliste elupaiganõudlustega ehk nad vajavad elutsükli edukaks läbimiseks ja asurkondade heaks käekäiguks spetsiifilisi abiootilisi ja biootilisi tingimusi. Kuidas oleks võimalik liigi arvukuse taastumine (soodsa seisundi saavutamine), kui ei ole säilinud talle kohaseid elupaiku? Seireandmed kinnitavad, et ka pikalt asustamata olnud elupaigad on näiteks lendorava poolt taastasustatud või taastasustatud on pesapaigad, mis on olnud üle 10 aasta must-toonekure poolt eelnevalt asustamata. Seetõttu on oluline säilitada ja vajalik kaitse tagada ka sobivate tingimustega elupaikadele/pesapaikadele kui sihtliiki hetkel alal ei esine, kuid liigi taastasustamise potentsiaal on suur. See loob kriitilises seisundis liikidele võimaluse nende seisundi paranemiseks. Sellistel tingimustel püsielupaikade moodustamine ei toimu kergekäeliselt, vaid kaalutletult, arvesse võttes ka liigi eripära, säilinud sobilike elupaikade osakaalu looduses ning liigi kaitse tegevuskavas toodud suuniseid looduslike piiridega püsielupaikade moodustamise kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
kliimaminister

Teadmiseks: Keskkonnaamet

Džein Aunre, 626 0738

¹ Tallinna Ringkonnakohtu 30.10.2018 otsus nr 3-17-131, p 12; 11.10.2018 otsus nr 3-15-2771, p 12; 05.04.2018 otsus nr 3-15-2818, p 13.

dzein.aunre@kliimaministeerium.ee

Mariliis Paal, 626 2875
mariliis.paal@kliimaministeerium.ee